

ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน

นายเกรียงไกร จงเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-807-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018778 i17857172

COMMUNITY LEADERS AND POLITICAL PARTICIPATION
WITHIN THE COMMUNITY

Mr. Kheangkai Chongalarn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Government
Graduate School
Chulalongkorn University

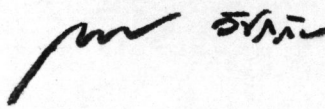
1993

ISBN 974-582-807-6

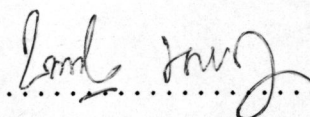
หัวข้อวิทยานิพนธ์   ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน
โดย   นายเกรียงไกร จงเจริญ
ภาควิชา   การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์

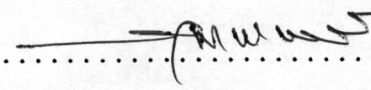

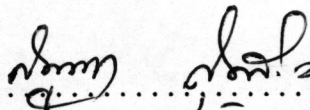
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรวิทย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประหยัด หงษ์ทองคำ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เกรียงไกร จงเจริญ : ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน (COMMUNITY LEADERS AND POLITICAL PARTICIPATION WITHIN THE COMMUNITY) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.วิทยา สุจริตอนารักษ์, 18.1 หน้า. ISBN 974-582-807-6

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ เป็นการศึกษาในระดับชุมชน (Community study) โดยมีจุดประสงค์ในการศึกษาว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชน และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลในชุมชนอย่างไร รวมทั้งผู้นำชุมชนมีส่วนในการชักจูงโน้มน้าวให้ประชาชนในชุมชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมากน้อยเพียงใด อันจะทำให้ทราบได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนนั้น จะมีบทบาทอิทธิพล และก่อให้เกิดจุดเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใด โดยได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยจากเอกสารการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยภาคสนาม ซึ่งได้ใช้แบบสอบถามเป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากชุมชนในพื้นที่เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชน และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลในชุมชน โดยที่ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ชุมชนให้ความเชื่อถือและมอบความไว้วางใจให้เป็นตัวแทนของชุมชนในการที่จะมีสิทธิมีเสียงในเรื่องต่าง ๆ และเป็นผู้ที่จูงใจให้บุคคลในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพื่อส่วนรวม รวมทั้งได้เป็นผู้มีส่วนในการชักจูงโน้มน้าวให้บุคคลในชุมชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสมอีกด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การยอมรับในตัวผู้นำและการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะรวมอยู่ที่ผู้นำชุมชนเป็นสำคัญ

ภาควิชา .....การปกครอง.....
สาขาวิชา .....การปกครอง.....
ปีการศึกษา .....2535.....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

##C331744 : MAJOR DEPARTMENT OF GOVERNMENT
KEY WORD: COMMUNITY LEADERS/POLITICAL PARTICIPATION/COMMUNITY
KHEANGKAI CHONGALARN : COMMUNITY LEADERS AND POLITICAL PARTICIPATION
WITHIN THE COMMUNITY. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. WITHAYA
SUCHARITHANARUGSE, Ph.D. 181. pp. ISBN 974-582-807-6

The study on community leaders and political participation of the community aims at finding out to what extent community leaders, acceptable by the community members and influential over their descison, can influence them in political participation ; to what exlent the community leaders can persuade community members to cast their votes in elections. As such it can show that community leaders may cause shift in political action. This study derives its sources of analysis from documents, survey by field works, questionnaires collected in the community district of Bangkholaem, Bangkok Metropolitarea.

This study confirms that community leaders are all accepted by member of the community and they are influential over their decision in political participation. The leaders are trusted by the community members as their representatives over matters of their concerns. These leaders can also induce the members within the community to cast their votes during the elections. It can be concluded that acceptance of leaders and their ability to decide for them are influential over political participation of the community members.

ภาควิชา.....การปกครอง.....

ลายมือชื่อนิติ..... ก. ๒๖

สาขาวิชา.....การปกครอง.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ๗๖๖๖๖

ปีการศึกษา.....2535.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... -

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้
คำแนะนำและเสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในทุกขั้นตอนของการวิจัย รวมทั้งได้กรุณาแก้ไข
ข้อบกพร่องของการวิจัย เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในด้านเนื้อหาสาระมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยรู้สึก
ความซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง และใคร่ขอขอบพระคุณท่าน
รองศาสตราจารย์ ประหยัด หงษ์ทองคำ และ ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ
เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาได้รับเป็นประธานและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณผู้ให้ความสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิจัย
ครั้งนี้ ประกอบด้วย ท่านผู้อำนวยการเขต สุทธิ กิติคุณ ผู้อำนวยการเขตบางคอแหลม
คุณรัศมี แสนใหม่ คุณสาคร ทรัพย์ถาวร คุณบุญส่ง เชื้อดี คุณวิจิต รวบรวม คุณพรทิพย์ วงวาส
คุณอรรถสิทธิ์ อินทรพิบูลย์ คุณเด่นดวง วัดละเอียด คุณสมชาย ไชยเกษร และเจ้าหน้าที่งาน
ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จ
ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ พันโทชง-คุณสังวาลย์ จงเจริญ ผู้ให้กำเนิด
ทั้งสองท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง ที่ได้ให้การศึกษอบรมแก่บุตร จนประสบกับความสำเร็จในชีวิต
การศึกษาจบจนทุกวันนี้

เกรียงไกร จงเจริญ

29 เมษายน 2536

สารบัญ

๗

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๗
กิตติกรรมประกาศ.....	๘
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๙

บทที่ 1 บทนำ.....	1
สภาพปัญหาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
สมมติฐานในการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา.....	6
ระเบียบวิธีการศึกษา.....	7
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
การนำเสนอวิทยานิพนธ์.....	9
บทที่ 2 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้นำและการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	10
แนวความคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง.....	11
ความหมายของผู้นำ.....	12
ทฤษฎีและตัวแบบชนชั้นผู้นำ.....	14
ลักษณะและประเภทของผู้นำ.....	17
ภาวะความเป็นผู้นำ.....	19
บทบาทหน้าที่ของผู้นำ.....	20

	หน้า
แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	22
ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	22
รูปแบบและกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	26
ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
การวิจัยเชิงสำรวจ.....	34
การวิจัยภาคสนาม.....	34
วิธีการศึกษาโครงสร้างการมีส่วนร่วมและการยอมรับในตัวผู้นำชุมชน.....	35
ตัวแปรในการศึกษาวิเคราะห์.....	35
การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
บทที่ 4 การวิเคราะห์การยอมรับตัวผู้นำและการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	48
สภาพภาพของกลุ่มตัวอย่าง.....	48
การยอมรับในตัวผู้นำชุมชน.....	54
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชน.....	84
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	107
บทสรุป.....	107
ข้อเสนอแนะ.....	111
บรรณานุกรม.....	115
ภาคผนวก.....	119
ภาคผนวก ก. แบบสอบถามในการวิจัย.....	120
ภาคผนวก ข. ตารางประมวลผลการศึกษาภาคสนาม.....	129
ภาคผนวก ค. โครงการสัมมนาผู้นำชุมชนแออัด	
สำนักงานเขตบางคอแหลม.....	138

	หน้า
ภาคผนวก ง. ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ และบันทึกรายงานการประชุม เกี่ยวกับกรรมการชุมชน.....	143
ประวัติผู้เขียน.....	170

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างวิจัย.....	46
4.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	52
4.2 การยอมรับในตัวผู้นำชุมชน.....	62
4.3 ร้อยละของการได้รับความร่วมมือจากสมาชิกชุมชนในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามปัจจัยต่าง ๆ.....	69
4.4 ร้อยละของการเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานของทางราชการ จำแนกตามปัจจัยต่าง ๆ.....	74
4.5 ร้อยละของการได้รับความช่วยเหลือจากพรรคการเมืองหรือผู้สมัคร รับเลือกตั้ง จำแนกตามปัจจัยต่าง ๆ.....	78
4.6 ร้อยละของคนในชุมชนที่ส่วนใหญ่ยอมรับฟังคำแนะนำในการไปลง คะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้นำชุมชนเห็นว่า เหมาะสม จำแนกตามปัจจัยต่าง ๆ.....	82
4.7 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชน.....	92
4.8 ร้อยละของการนำปัญหาของชุมชนไปปรึกษาหารือกับผู้แทนในเขต จำแนกตามปัจจัยต่าง ๆ.....	98
4.9 ร้อยละของการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วม ทางการเมือง จำแนกตามปัจจัยต่าง ๆ.....	102